

Utdannings- og forskningskomiteen

Vår dato: 17.10.2018
Deres dato: [Deres dato]
Vår referanse: 7.07.01/EL
Deres referanse: Deres ref

Høringsinnspill fra NHO Mat og Drikke til statsbudsjettet 2019

NHO Mat og Drikke er den største arbeidsgiver- og næringspolitiske organisasjonen for mat-, drikke- og bionæringene i Norge, og er tilsluttet Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO). Vi organiserer mer enn 1600 virksomheter med nærmere 40 000 sysselsatte innenfor mat- og drikkeproduksjon, skogbruk og tjenesteyting.

NHO Mat og Drikke har følgende hovedbudskap til budsjettforslaget:

- En mer offensiv satsning på grunnopplæringen, særlig fag- og yrkesutdanningen
- En opptrappingsplan med formål å doble antall studieplasser i fagskolen
- Et bransjeprogram for digital kompetanseheving i mat- og drikkevareindustrien
- Rammen til Brukerstyrt innovasjonsarena (BIA) bør økes ytterligere

Programkategori 07.20 - Grunnopplæringa

Det er i statsbudsjettet foreslått en økt satsning inne flere deler av fag- og yrkesopplæringen, med både yrkesfagløft og yrkesfaglærerløft. NHO Mat og Drikkes medlemsbedrifter melder at faglært arbeidskraft innen håndverk og tekniske fag er den kompetansen de har aller mest behov for i årene som kommer. Vi mener at de foreslåtte økningene er ikke tilstrekkelig til å kunne kalles et løft, det er blant annet ikke satt av midler til å ruste opp verkstedene på skolene, hvor det er et betydelig etterslep i dag. Med den mangelen vi vet det kommer til å bli på faglært arbeidskraft i årene som kommer, burde tiden være inne til å gjøre et reelt, bredt og omfattende løft innen yrkesfagene.

Skoleverkstedene i grunnutdanningen

Det pågår en fagfornyelse hvor læreplanene i grunnskolen skal fokusere mer på praktisk læring. Mat og helse, kunst og håndverk er eksempler på fag hvor elevene skal arbeide mer praktisk. Denne viktige intensjonen er ikke fulgt opp med midler til hverken kartlegging av behovet for, eller til opprusting av skoleverkstedene. I videregående skole er det et stort behov for oppgradering av verkstedene og midler til råvarer og materialer for bearbeiding i verkstedene.

Lærlingtilskuddet

Lærlingtilskuddet har blitt løftet betydelig siden 2013, med over 20 000 kroner pr lærekontrakt. Men fortsatt er det et etterslep på rundt 15 000 kroner som skiller hva lærebedriften får i tilskudd for ett års opplæring, og hva en videregående skole får for samme jobben. Opplæringsansvaret og oppfølgingen bedriften påtar seg ved å ta en ungdom inn i bedriften som lærling eller lære kandidat har ikke blitt enklere de senere årene.

Prøvenemndene

Prøvenemndene har siden innføringen av kunnskapsløftet bedt om å få midler til kompetanseheving og faglige samlinger for å kvalitetssikre det viktige arbeidet som gjøres der. Det innføres stadig nye modeller for å føre ulike grupper frem til fag- eller svennebrev, og man er i gang med en fagfornyelse innen fagopplæringen. Det er positivt at prøvenemndene er nevnt i forslaget til budsjett, men med 180 lærefag og egne prøvenemnder i disse fagene i et for tiden ukjent antall fylker må det til en økt og øremerket satsning på kompetanseheving av prøvenemndene.

Programkategori 07.40 - Høyere yrkesfaglig utdanning

Teknologiskiftet i mat- og drikkenæringen krever ny kompetanse. 70 % av medlemsbedriftene i NHO Mat og Drikke forventer en økning av behovet for fagskoleutdannede frem mot 2020. Mange studenter som i dag velger en høyskoleutdanning kunne ha dekket sitt kompetansebehov bedre gjennom en kortere og mer yrkesrettet, praktisk fagskoleutdanning. Vi ønsker at fagskolene kan utvikle seg som foretrukne leverandører av etter- og videreutdanningstilbud for personer i arbeidslivet. Dette krever en økt satsning på fleksible utdanningstilbud, også kortere tilbud enn 6 måneders utdanning. Med en modulbasert utdanning kan man skreddersy kurs i emner bedriftene har behov for, som studentene kan ta i kombinasjon med arbeid bygge videre på til lengere og komplette utdanningsløp.

Mat og Drikke mener at nettopp fagskolene må spille en nøkkelrolle i kompetansereformen, og at budsjettet til utvikling av fagskoletilbudene og kompetanseheving av fagskolelærerne må økes. Fagskolen bør bli den sentrale aktøren i arbeidet med å møte de kommende kompetanseutfordringene i forbindelse med teknologiskiftet og omstilling til et nytt arbeidsliv. Da må fagskoletilbudet styrkes og antall studieplasser doubles fra dagens nivå på 15 000, gjennom en offensiv opptrappingsplan.

Programkategori 07.50 - Kompetansepolitikk og livslang læring

En satsning på etter- og videreutdanning er helt avgjørende for å sikre fremtidig omstillingsevne, konkurransekraft og høy sysselsetting. En forsterkning av kompetansepluss er i den sammenheng riktig og viktig for å sikre at færrest mulig faller ut av arbeidslivet. Mat- og drikkeindustrien er i tillegg til å være den største landbaserte industrien også i teknologifront på flere områder, blant annet innen robotisering, integrert datastyring og sensorteologi. 6 av 10 medlemsbedrifter mangler nødvendig kompetanse, og 4 av 10 bedrifter har mistet markedsandeler eller utsatt utvidelse grunnet dette. I statsbudsjettet nevnes at regjeringen vil igangsette bransjeprogram i helse- og om-sorgstjenestene i kommunal sektor og et bransjeprogram i industri- og byggenæringen. NHO Mat og Drikke ønsker at mat- og drikkevarerindustrien tilgodesees med et eget bransjeprogram for denne delen av industrien, eller prioriteres på tilsvarende måte innen det nevnte bransjeprogrammet for industri- og byggenæringen.

Programkategori 07.70 - Forskning

Sammen med SkatteFUNN er Brukerstyrt innovasjonsarena (BIA) de viktigste virkemidlene for FoU-basert innovasjon der bedriftene selv velger tema og partnere for prosjektet i tråd med egne forretningsstrategier. Gjentatte evalueringer har vist at Brukerstyrt innovasjonsarena både har gode bedriftsøkonomisk effekter og er samfunnsøkonomisk lønnsom. Vi viser til NHOs tilsvarende innspill, og mener at rammen til BIA bør økes til 800 mill. kroner i løpet av neste langtidsplanperiode for forskning og høyere utdanning (2019-2028).

Vennlig hilsen NHO Mat og Drikke

Terje Sletnes
Direktør for analyse og politikk